

Statistisk analys

Marie Kahlroth
Analysavdelningen

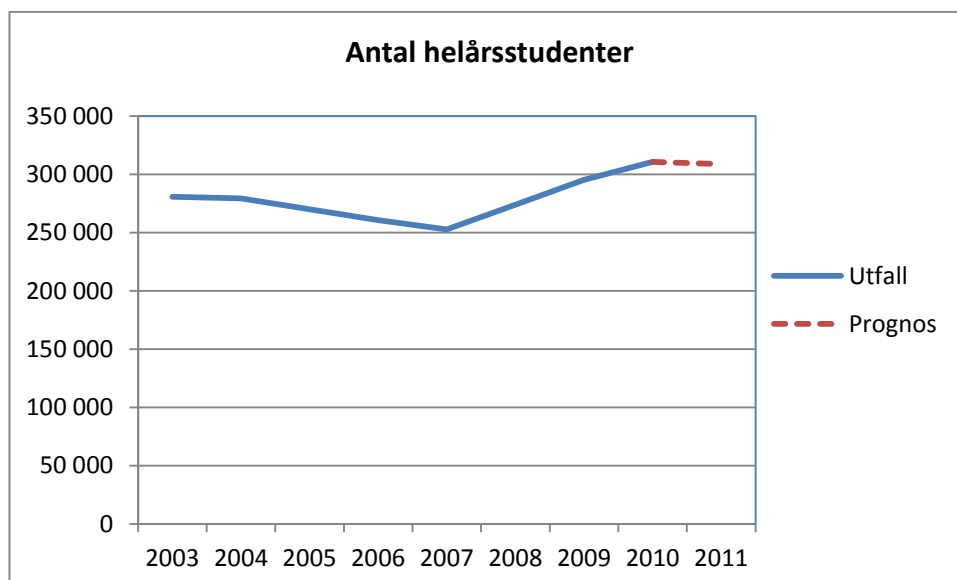
08-563 085 49
marie.kahlroth@hsv.se
www.hsv.se

2011-08-30 2011/9
Regnr: 63-17-2011

Prognos för 2011: 2 000 färre helårsstudenter än 2010

Efter de senaste två årens kraftiga ökningar av antalet helårsstudenter verkar nu trenden brytas. Universiteten och högskolorna bedömer i sina prognoser för 2011 att antalet helårsstudenter kommer att bli knappt 309 000, alltså något färre än toppåret 2010. Införandet av studieavgifter har visserligen inneburit färre tredjelandsstudenter, men de flesta lärosäten räknar ändå med att fylla sina platser och därmed utnyttja sina så kallade takbelopp.

Statliga universitet och högskolor (utom Sveriges lantbruksuniversitet och Försvarshögskolan) samt Chalmers tekniska högskola och Högskolan i Jönköping lämnar regelbundet prognoser över beräknat utfall för grundutbildningsanslaget till Regeringskansliet. Tillsammans står dessa 34 lärosäten för den absoluta merparten av högskoleutbildningen. Prognoserna inkluderar även uppgift om förväntat antal helårsstudenter och Högskoleverket har tagit del av de senaste prognoserna, som är per den 29 juli.

Enligt lärosätenas prognoser kommer antalet helårsstudenter år 2011 att bli knappt 309 000, vilket är cirka 2 000 färre än toppåret 2010. Fortfarande rör det sig om historiskt sett höga volymer, trots minskningen. Studieavgifterna har medfört minskat inflöde av studenter från

länder utanför EES, men lärosätena verkar kunna kompensera dessa med andra studenter. Det betyder att takbeloppen förutspås kunna utnyttjas i de allra flesta fallen. Takbeloppet uttrycker den maximala ersättning respektive lärosäte kan få för sina studenter (helårsstudenter) och deras prestationer (helårsprestationer). Det finns dock vissa balansmöjligheter över åren. Totalt sett prognostiseras fler helårsstudenter och helårsprestationer än takbeloppen rymmer. Prognoserna för utfallet varierar dock mellan lärosätena.

År 2010 hade många lärosäten utbildningsvolymen som genererade högre ersättning än deras respektive takbelopp. Enligt prognoserna minskar nu flera av dem sina utbildningsvolymen, så att de bättre överensstämmer med takbeloppen. Sammanlagt 14 lärosäten räknar med färre helårsstudenter än föregående år. Mittuniversitetet räknar med närmare 800 färre helårsstudenter än 2010. Det är den största minskningen, både antalsmässigt och relativt sett. Minskningen är en anpassning till takbeloppet, eftersom 2010 års utbildningsvolym i ekonomiska termer var betydligt högre än takbeloppet. Andra lärosäten med mer betydande minskningar är Linköpings universitet och Kungl. Tekniska högskolan, som vardera räknar med ungefär 600 helårsstudenter färre innevarande år. Även i dessa fall är minskningen en anpassning till takbeloppen.

Vid flera lärosäten ökar emellertid antalet helårsstudenter. I en del fall innebär det att lärosätenas utbildningsvolym i ekonomiska termer nu når, eller närmar sig, lärosätets takbelopp. Det gäller exempelvis Uppsala universitet, som räknar med nästan 900 fler helårsstudenter under året och därmed kan avräkna hela takbeloppet för 2011. Samma situation gäller Högskolan i Skövde, där antalet helårsstudenter beräknas öka med knappt 200. Relativt sett ökar utbildningsvolymen mest vid Gymnastik- och idrottshögskolan (GIH), som har övertagit en del av lärarutbildningen inom idrott och hälsa från Stockholms universitet. Därmed har GIH fått utökat takbelopp och antalet helårsstudenter beräknas öka kraftigt.

Nästan alla lärosäten når takbeloppet

De sammanlagda takbeloppen för de 34 lärosätena år 2011 är nästan 20,7 miljarder kronor. Årets utbildningsvolym beräknas motsvara ett värde om 21,1 miljarder kronor, dvs. något över de samlade takbeloppen.

De allra flesta lärosätena räknar med så stora utbildningsvolymen (helårsstudenter och helårsprestationer) att hela deras takbelopp utnyttjas, och ett par lärosäten ligger strax under. Vid endast fyra av de 34 lärosäten som denna analys omfattar beräknas utbildningsvolymen ligga klart under takbeloppen. Det gäller Stockholms universitet, Karolinska institutet, Luleå tekniska universitet samt Mälardalens högskola, vars utbildningsvolymen motsvarar cirka 95 procent av deras respektive takbelopp. Vid dessa lärosäten har utbildningsvolymen legat under takbeloppen i flera år. Vid Luleå tekniska universitet har utbildningsvolymen legat

långt under takbeloppet tidigare, men har ökat stadigt de senaste åren. Vid Mälardalens högskola har liknande situation rått, men denna utvecklingstrend förväntas brytas 2011, vilket anges bero på att examenstillstånd inte beviljats för vissa lärarutbildningar.

Utökningar och indragningar av takbelopp

Åren 2010–2011 har många lärosäten tillfälligt utökade takbelopp. Sammantaget rör det sig om knappt 700 miljoner kronor, eller 10 000 helårsstudenter enligt regeringen. Tjugo av de lärosäten som omfattas av denna analys har fått del av satsningen. För flera lärosäten är dessa tillfälliga utökningar betydande i förhållande till takbeloppen, i några fall mer än 10 procent. Flertalet lärosäten räknar dock med att kunna avräkna hela takbeloppet, inklusive utökningen. De enda undantagen är Stockholms universitet och Karolinska institutet, vilket skulle innebära att den tillfälliga utökningen av takbeloppen vid dessa lärosäten inte heller 2011 kommer att användas. Vid Karolinska institutet motsvarar utbildningsvolymen emellertid ett något högre belopp än det ordinarie takbeloppet, medan utbildningsvolymen vid Stockholms universitet inte når det ordinarie takbeloppet.

År 2012 återställs takbeloppen igen och utbildningsvolymerna ska anpassas till minskade resurser. I sina kommentarer till prognoserna beskriver många lärosäten sitt arbete med att anpassa utbildningsvolymen till de minskade takbeloppen. Andra yrkar på att utökningen permanentas och vissa utgår i sina prognoser från det.

Med anledning av att studieavgifter för studenter från länder utanför EU/EES infördes från och med höstterminen 2011 har en neddragning av takbeloppen om sammanlagt 111 miljoner kronor genomförts. År 2012 planerar regeringen ingen neddragning, men 2013 minskas takbeloppen permanent med sammanlagt 535 miljoner kronor (prop. 2010/11:1, *Utgiftsområde 16 s.71*).

Prognoser på längre sikt

Lärosätenas prognoser sträcker sig till och med år 2015. De flesta räknar med färre helårsstudenter i framtiden, men Stockholms universitet och Karolinska institutet räknar med fler helårsstudenter i framtiden. Det finns också lärosäten som gör prognoser med antaganden om utökade takbelopp som utgångspunkt.

Enligt lärosätenas prognoser minskar antalet helårsstudenter med drygt 4 000 år 2012 och med ytterligare knappt 6 000 år 2013. De två sista åren i perioden beräknas studentvolymerna sjunka ganska marginellt. Prognoserna blir förstås allt mer osäkra ju längre framåt i tiden de sträcker sig, men lärosätena verkar tro på fortsatt god tillströmning av studenter som finansieras inom takbeloppen.

Flera lärosäten arbetar aktivt för ökad prestationsgrad

Lärosätena erhåller ersättning för både helårsstudenter och helårsprestationer. Om studenternas prestationsgrad ökar (fler helårsprestationer i förhållande till helårsstudenter) innebär det ökad ersättning för lärosätet, utan att antalet helårsstudenter behöver öka. Ett exempel på det är Blekinge tekniska högskola, som skriver att de har ökat prestationsgraden från 69 till 75 procent mellan 2009 och 2010 och att de räknar med att den ökar ytterligare i framtiden.

Lärosäte	PROGNOS FÖR 2011 (utfall, exklusive decemberprestationer)					
	Takbelopp 2011, mkr	Prognos total ersättning 2011, mkr	Prognos utnyttjande- grad i procent av tak ,%	Antal HST 2010	Prognos antal HST 2011	Förändring HST 2010- 2011
<i>Universitet</i>						
Uppsala universitet	1 380,7	1 386,5	100%	22 695	23 585	4%
Lunds universitet	1 729,7	1 889,0	109%	28 223	28 198	0%
Göteborgs universitet	1 766,8	1 806,7	102%	26 714	26 251	-2%
Stockholms universitet	1 554,6	1 475,8	95%	29 725	29 340	-1%
Umeå universitet	1 187,1	1 244,0	105%	17 302	17 375	0%
Linköpings universitet	1 294,1	1 322,0	102%	18 857	18 241	-3%
Karolinska institutet*	616,1	583,2	95%	5 523	5 783	5%
Kungl. Tekniska högskolan	1 063,7	1 083,2	102%	14 073	13 473	-4%
Chalmers tekniska högskola	793,9	787,7	99%	9 441	9 100	-4%
Luleå tekniska universitet	601,9	580,6	96%	7 041	7 300	4%
Karlstads universitet	591,2	605,4	102%	8 716	8 610	-1%
Linnéuniversitetet	944,8	1 001,2	106%	15 575	15 700	1%
Örebro universitet	660,1	711,5	108%	10 143	10 508	4%
Mittuniversitetet	515,1	562,9	109%	9 350	8 578	-8%
<i>Högskolor</i>						
Blekinge tekniska högskola	297,3	302,4	102%	4 235	3 975	-6%
Högskolan i Jönköping	533,2	543,2	102%	8 762	8 380	-4%
Malmö högskola	810,4	807,2	100%	12 581	12 589	0%
Mälardalens högskola	586,1	559,0	95%	8 042	7 866	-2%
Gymnastik- och idrottshögskolan	86,8	85,9	99%	401	661	65%
Högskolan i Borås	448,5	461,3	103%	6 553	6 400	-2%
Högskolan Dalarna	430,2	431,3	100%	7 256	7 293	1%
Högskolan på Gotland	136,4	137,9	101%	2 441	2 315	-5%
Högskolan i Gävle	410,5	443,4	108%	6 473	6 553	1%
Högskolan i Halmstad	365,6	376,7	103%	6 078	5 749	-5%
Högskolan Kristianstad	344,2	362,0	105%	5 500	5 600	2%
Högskolan i Skövde	321,5	327,7	102%	4 475	4 659	4%
Högskolan Väst	340,7	343,3	101%	5 134	5 184	1%
Södertörns högskola	371,8	389,6	105%	7 457	7 536	1%
Dans- och cirkushögskolan**	48,2	48,8	101%	151	153	1%
Konstfack	129,3	127,2	98%	616	594	-4%
Kungl. Konsthögskolan	58,4	63,0	108%	210	223	6%
Kungl. Musikhögskolan i Stockholm	111,8	111,9	100%	668	624	-7%
Operahögskolan i Stockholm	17,1	17,4	102%	37	38	3%
Stockholms dramatiska högskola	110,4	116,4	105%	230	237	3%
Totalt	20 658	21 095	102%	310 678	308 671	-0,6%

HST = Helårsstudenter

*) inkl tilläggsanslag 2:55 a.p. 11

**) uppgifterna avser maj-prognosen